

УДК 336.63:338.45:004.89

*Олена ШУПЛАТ,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу,
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана,
м. Київ*

МЕХАНІЗМИ ВЕНЧУРНОГО ФІНАНСУВАННЯ СТАЛИХ ІННОВАЦІЙ У ГЛОБАЛЬНІЙ FINTESCH-ЕКОСИСТЕМІ

Світ стикається з серйозними проблемами - зміною клімату, нестабільністю в енергетиці, зростанням нерівності між людьми та нерівним доступом до цифрових технологій. Через це сталий розвиток стає головним напрямком для сучасних фінансових рішень. Інвестори все частіше оцінюють не лише прибуток і ризики, а й ESG-критерії (екологічні, соціальні та управлінські показники), які визначають вплив вкладень на природу, суспільство та якість керування компаніями.

Інвестиції в молоді інноваційні компанії відіграють ключову роль у підтримці проєктів з позитивним впливом на довкілля та людей. Такі інвестори готові брати на себе високі ризики, щоб фінансувати «зелені» технології, відновлювану енергію, переробку ресурсів та соціальні підприємства через імпакт інвестування – модель, що поєднує прибуток з вимірюваними соціальними й екологічними результатами. За даними PitchBook, у США штучний інтелект захопив 65% вартості венчурних угод до III кварталу 2025 року, стимулюючи імпакт інвестування в кліматичні технології [1].

Цифрові фінансові сервіси суттєво змінюють традиційні способи інвестування. Системи на основі розподілених реєстрів, автоматичних угод та онлайн-платформ допомагають знизити витрати, зробити грошові потоки прозорішими та відкрити доступ до коштів для невеликих інноваційних компаній. У 2026 році глобальні активи за ESG-критеріями сягнули 30 трлн дол. США, а до 2030 року доходи від зелених цифрових сервісів можуть зрости до 55-60 млрд дол. США [2].

За даними аналітичних платформ та міжнародних організацій, у 2025 році кожна п'ята-четверта угода з інвестування в молоді компанії припадала на «зелену» економіку, а частка онлайн-платформ для імпакт інвестування подвоїлася з 2020 року. Глобальні інвестиції в чисту енергію перевищили 2,2 трлн дол. США у 2025 році (майже вдвічі більше, ніж у вичерпне паливо. PwC прогнозує, що ESG-активи досягнуть 33,9 трлн дол. США у 2026 році, що становитиме 21,5% усіх глобальних активів [1].

Глобальний ринок інвестицій у молоді компанії змінюється: від фокусу лише на технологічній новизні до моделі, де ESG-критерії розглядаються нарівні з прибутковістю. Венчурні фонди (venture capital funds) не просто надають фінансові ресурси, а цілеспрямовано формують структурні зрушення в економіці через імпакт інвестування. У США сукупний обсяг венчурних угод у 2025 році, за даними PitchBook, оцінюється на рівні близько 339,4 млрд дол. США, що

наближається до пікових значень 2021 року та супроводжується високою концентрацією угод у сегменті AI та ClimateTech [3].

У відповідь на цю динаміку частина фондів створює моделі мережевих портфельів стартапів для «зеленої» інфраструктури, у яких ранні етапи фінансуються спеціалізованими фондами, а масштабування забезпечують великі інституційні інвестори з ESG-фокусом. Цифрові платформи та смартконтракти мінімізують асиметрію інформації: умови фінансування прив'язуються до досягнення ESG-цілей, таких як скорочення викидів парникових газів, підвищення енергоефективності чи створення якісних робочих місць у вразливих громадах. Паралельно розвиваються інструменти токенизації вуглецевих кредитів та цифрових сертифікатів сталого впливу, що спрощує формування диверсифікованих імпакт-портфельів для дрібних інвесторів.

Колективні організації мікроінвесторів формують портфелі через децентралізовані механізми голосування, а спеціалізовані платформи дозволяють дробити права вимоги на токени, що обертаються на вторинних ринках сталого капіталу. Розумні аналітичні системи на основі штучного інтелекту агрегують дані з супутникового моніторингу, IoT-датчиків та нефінансової звітності, формуючи динамічні ESG-рейтинги в режимі реального часу [4]. Це створює передумови для появи нових класів цифрових активів, прив'язаних до досягнутих результатів у сфері декарбонізації, адаптації до змін клімату та соціальної інклюзії.

Сформована екосистема венчурного фінансування сталих інновацій у глобальній FinTech-інфраструктурі набуває трирівневої структури. Перший рівень – зручні роздрібні платформи для формування персональних імпакт-портфельів з низькими порогами входу. Другий рівень - автоматизовані пули капіталу, які за допомогою алгоритмів оптимізують поєднання фінансової віддачі та ESG-ефекту. Третій рівень - базові реєстри результатів, що фіксують досягнутий сталий вплив як окремий клас доступних для інвестування активів.

Попри значний потенціал, така система стикається з низкою викликів: необхідністю одночасно забезпечити прозорість і швидкість операцій, захист конфіденційних даних інвесторів та бенефіціарів, а також мінімізувати концентрацію капіталу на пізніх стадіях, де вже сьогодні акумулюється до 80% ресурсів. Додатковими бар'єрами виступають регуляторні відмінності між юрисдикціями щодо кваліфікації цифрових активів, режимів KYC/AML та стандартів розкриття ESG-інформації. Це актуалізує потребу у вдосконаленні методик вимірювання фінансового та нефінансового результату, включно з інтегрованими показниками подвійної суттєвості.

Аналіз поточних трендів підтверджує, що цифрові фінансові сервіси трансформують механізми венчурного фінансування сталих інновацій і стають ключовим драйвером досягнення цілей сталого розвитку. У 2025 році в США загальний обсяг венчурних угод оцінювався на рівні близько 339,4 млрд дол. США, тоді як частка AI/ML-проектів перевищила 60% вартості угод, що істотно вплинуло на структуру імпакт-інвестицій у кліматичні технології. Інвестиції у глобальний енергетичний перехід та чисту енергію досягли близько 2,3 трлн дол.

США у 2025 році, демонструючи приріст близько 8% порівняно з 2024 роком та суттєве випередження інвестицій у вичерпні види палива [5]

Для бізнесу та органів державної влади це формує три ключові напрями дій: розвиток змішаних цифрових платформ із єдиними стандартами ESG-звітності; створення державно-приватних фондів для підтримки ранніх стадій сталих інновацій; впровадження інтелектуальних систем моніторингу, що забезпечують постійне відстеження впливу проєктів. Комплексна реалізація цих механізмів дозволить поєднати прибутковість венчурного капіталу з досягненням цілей сталого розвитку ООН та посилити роль FinTech-екосистеми у глобальній трансформації фінансових ринків

Проведений аналіз механізмів венчурного фінансування сталих інновацій у глобальній FinTech-екосистемі підтверджує, що інтеграція ESG-критеріїв, імпакт інвестування та цифрових платформ (зокрема смартконтрактів і токенизації впливу) формує нову архітектуру ринку капіталу, де фінансова віддача поєднується з вимірюваними екологічними та соціальними результатами. У 2025 році глобальні інвестиції в чисту енергію досягли 2,2-2,3 трлн дол. США, а венчурні угоди в США - 339,4 млрд дол. США з домінуванням AI (близько 65% вартості), що свідчить про прискорення трансформації. Практичне значення результатів полягає в рекомендаціях щодо створення змішаних платформ з єдиними ESG-стандартами та державно-приватних фондів для ранніх стадій; перспективи подальших досліджень - у моделях оцінки ризиків токенизованих імпакт-активів і регуляторних підходів до цифрових ESG-інструментів.

Список використаних джерел:

1. ESG-focused institutional investment seen soaring 84% globally to US\$33.9 trillion in 2026, making up 21.5% of assets under management: PwC report URL: <https://www.mynewsdesk.com/sg/pwc-singapore/pressreleases/esg-focused-institutional-investment-seen-soaring-84-percent-globally-to-us36-dot-9-trillion-in-2026-making-up-21-dot-5-percent-of-assets-under-management-pwc-report-3200389> (дата звернення: 21.03.2026).
2. AI and mega-funds reshape early-stage deals: PitchBook US venture capital outlook 2026 URL: <https://www.privatemarketsinsights.com/post/ai-and-mega-funds-reshape-early-stage-deals-pitchbook-us-venture-capital-outlook> (дата звернення: 21.03.2026).
3. PitchBook-NVCA Venture Monitor: 2025 U.S. VC deal value data highlights. URL: <https://nvca.org/pitchbook-nvca-venture-monitor/> (дата звернення: 23.03.2026).
4. BloombergNEF finds global energy transition investment reached record \$2.3 trillion in 2025. URL: <https://about.bnef.com/insights/clean-energy/bloombergnef-finds-global-energy-transition-investment-reached-record-2-3-trillion> (дата звернення: 23.03.2026)
5. Q3 2025 Venture Pulse: AI dominates, exits tighten, liquidity remains constrained. URL: https://www.linkedin.com/posts/jude-sacramenthas-70a49287_q3-2025-pitchbook-nvca-activity-7385325118828429312-4iB-